

BUKET UZUNER'İN İKİ YEŞİL SUSAMURU ROMANINDA NEVROZ VE SEBEPLERİ

NEUROSIS AND ITS CAUSES IN BUKET UZUNER'S NOVEL TWO GREEN OTTERS

Yasin YAVUZ

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, yyavuz@29mayis.edu.tr

Makale Bilgisi

Türü: İnceleme makalesi
Gönderildiği tarih: 14 Aralık 2023
Kabul edildiği tarih: 15 Şubat 2024
Yayınlanma tarihi: 25 Haziran 2024

Article Info

Type: Review article
Date submitted: 14 December 2023
Date accepted: 15 February 2024
Date published: 25 June 2024

Anahtar Sözcükler

Buket Uzuner; Edebiyat ve Psikanaliz; Nevroz; İnsan Gelişimi; İçsel Çatışma

Keywords

Buket Uzuner; Literature and Psychoanalysis; Neurosis; Human Development; Internal Conflict

DOI

10.33171/dtcfjournal.2024.64.1.33

Öz

Nevrozlar, ruhsal iç çatışmalara verilen genel bir isimdir. Freud'a göre kalıtsal sebeplerle oluşan bu iç çatışmalara modern psikanalizin önemli isimlerinden Karen Horney'in getirdiği yorum oldukça önemli ve farklıdır. Horney, nevrozları açıklarken içsel çatışmaları doğuran bu hastalıkta, sosyal ve kültürel koşulların etkili olduğunu söyler. Özellikle çocukluk döneminden yaşanan sorunların ilerleyen dönemlerdeki davranışlar üzerinde etkili olduğunu vurgulayan Horney, ebeveynlerinden yeterli ilgi ve şefkati görmeyen çocukların önce düşmanlık duyguları geliştirdiğini, daha sonra da temel kaygılara kapıldığını belirtir. Horney, insanların bu kaygılardan kurtulmak için insanlara yönelme, insanlara karşı olma ve insanlardan uzaklaşma olmak üzere üç eğilim gösterdiğini belirtir. Normal insanlara oranla nevroitik bireyler bu üç eğilimden birine veya birkaçına çok radikal biçimde bağlı olurlar. Bu ise, Horney'in zorlantı olarak ifade ettiği bir benliği ortaya koyar ki bu idealleştirilmiş bir benliktir. Bu çalışmada ise, Buket Uzuner'in İki Yeşil Susamuru adlı romanındaki insan ilişkilerine Horney'in geliştirdiği kuram çerçevesinde yaklaşılmıştır. Buna göre romanın hem başkişisi Nilsu Baran'da hem de yardımcı kişi olan Teoman'ın çocukluk dönemlerinde temel düşmanlık geliştirdiği görülmüştür. Roman her ne kadar aşk ve intihar merkezli olsa da, özellikle Nilsu ve Teoman'ın eylemlerinin merkezinde çocukluk dönemlerinde geliştirdikleri düşmanlık ve kaygıların yattığı söylenebilir. Bu dönemlerinde Nilsu, yalnızlıkla boğuşurken Teoman anne baskısı altında ezilmiştir. Çalışma ise bu sorunların merkezine inmek ve daha önce aynı esere yönelik yapılan diğer araştırmalara bir katkı sunmak, farklı bir açıdan bakmak amacıyla yapılmıştır.

Abstract

"Neuroses" is a general term referring to psychological internal conflicts. According to Freud, these internal conflicts, arising from hereditary factors, were given a significant and different interpretation by Karen Horney, an important figure in modern psychoanalysis. Horney suggests that in explaining neuroses, the disease that gives rise to internal conflicts, social and cultural conditions play a crucial role. Emphasizing the impact of childhood problems on later behaviors, particularly the lack of adequate attention and affection from parents, Horney states that children who do not receive sufficient attention develop feelings of hostility first and then succumb to basic anxieties. Horney asserts that individuals exhibit three tendencies to overcome these anxieties: moving toward people, moving against people, and moving away from people.

Horney argues that neurotic individuals are excessively attached to one or more of these tendencies compared to normal individuals. This, in turn, reveals a self that Horney describes as a "tyranny of the shoulds," an idealized self. In this study, the relationships among characters in Buket Uzuner's novel Two Green Otters are approached within Horney's theoretical framework. According to this perspective, it is observed that both the protagonist, Nilsu Baran, and the supporting character, Teoman, developed basic hostility during their childhoods. While the novel revolves around themes of love and suicide, the actions of Nilsu and Teoman can be attributed to the hostility and anxiety they developed in their childhoods. During these formative years, Nilsu struggles with loneliness, while Teoman is suppressed under maternal pressure. The study aims to delve into the core of these issues, contribute to previous research on the same work, and offer a different perspective.

Giriş

1955 yılında, Ankara’da doğan Buket Uzuner, yazarlığa ilk olarak 1977’de *Dönemeç* dergisinde yayımladığı hikâyeye ile başlar. Bunu *Türk Dili*, *Sesimiz* ve *Oluşum* gibi dergilerde yayımlanan hikâyeler takip etmiştir. Uzuner, ilk romanını olan *İki Yeşil Susamuru*, *Anneleri*, *Babaları*, *Sevgilileri ve Diğerleri*’ni ise 1991 yılında yayımlamıştır. Roman, Nilsu adlı genç bir kadının kendi yazmış olduğu hayat öyküsünü bir yazardan roman hâline getirmesini istemesiyle başlar. Nilsu’nun hayat hikâyesi ise çocukluktan başlar ve yetişkinlik dönemine dek uzanır. Nilsu, bütünüyle dağılmış bir aileye sahiptir. Annesi bir ressamla birlikte evi terk eder ve babası da bir iki gün sonra evden ayrılır. Nilsu, bu ayrılığın sonuçlarını sarsıntılı bir biçimde deneyimler ve bu, romanın ilk bölümünü oluşturur. İkinci bölümde ise Nilsu Teoman’la tanışır. Teoman da annesine hayrandır ve tıpkı Nilsu gibi dağınık bir yaşama sahiptir. Annesinin gizemli ölümü de onu sarsar.¹

Eser, yayımlandığı günden bugüne büyük ilgi toplamış ve geniş çevrelerce okunmuştur. İnsan ilişkilerine iki farklı karakter ve onların aile meseleleri etrafında gelişen olaylarla değinen Uzuner, anlatı içine anlatı yerleştirerek kurgu bakımından da farklı bir metin ortaya koymuş ve dikkatleri üzerine çekmiştir. Nitekim Yıldız Ecevit (2016, s. 92-93) de 90’lı yılların başında gelenekseli aşan öğeleri yoğun kullanan yazarları sayarken Uzuner’i de bu listeye dâhil etmiştir. Hakikaten ilk romanıyla birlikte başlayan bu gelenekseli aşma arzusu diğer eserlerinde de kendisini göstermiştir.

Daha sonra pek çok roman yazan Uzuner; genel olarak çevre sorunları, kadın ve onun sosyal hayattaki yeri ve kimliği gibi konuları işlemiştir. Sade ve gayet ahenkli bir dille yazdığı romanlarında daima farklı olanı aramıştır. Bu sebeple de eserleri üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Uzuner’in eserleri tematik ve kurgusal

¹ Eserle ilgili birçok çalışma yapıldığı için esere dair daha fazla bilgi verilemeyecektir. Bu itibarla, esere ilişkin detaylı bilgi için bk. Seven, S. (2004). *Buket Uzuner’in Romanlarında Teknik Yapı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Kaleli, B. (2005). *Buket Uzuner’in Hikâye ve Romanları Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Toptaş, L. T. (2008). *Buket Uzuner’in Hikâye ve Romanlarında Kişiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Sağlam, S. (2022). *Buket Uzuner’in Romanlarında Doğa*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bartın: Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

bakımdan ele alınmakla birlikte ekofeminizm² ve psikanaliz gibi kuramsal bakımdan da incelenmiştir. Bu bağlamda, Sevilay Altıkulaçoğlu (2005) tarafından hazırlanan “Buket Uzuner’in Romanlarının Psikanalistik Yöntemle İncelenmesi” başlıklı tez çalışması bu incelemenin de hareket noktasını oluşturur. Nitekim çalışmada Freud temelli bir metot izlenmiştir. Aynı eserlerin, psikanalizdeki önemini, bir nevi, Freud’a karşı geliştirdiği kuramlarla kazanan Karen Horney’in nevroz tanımı ve buna ilişkin düşünceleri açısından yorumlanabilir olması yazının gerekliliğini doğurmuştur.

Bu itibarla, çalışmada önce Horney’in kuramı açıklanacak ve daha sonra da yazarın *İki Yeşil Susamuru*, *Anneleri*, *Babaları*, *Sevgilileri ve Diğerleri* adlı romanı bu kuram çerçevesinde ele alınacaktır. Çalışmada ele alınacak varsayımlar, mezkûr romandaki hem başkarakterin hem de diğer karakterin Horney’in çizdiği tanımlara uygun bir biçimde gelişim gösterdiği ve onun çizdiği nevrotik karaktere daha yakın olduğudur. Bu savları açıklamadan önce, Horney’in kuramının ana hatlarını çizmek yerinde olacaktır.

Karen Horney Kuramının Ana Hatları

İnsan gelişimi oldukça özel bir süreçtir. Söz konusu gelişimin sağlıklı ilerlemediği dönemlerde insanlarda birtakım davranış kalıpları gelişir. Bu nevrotik davranışların temeli, daha doğrusu ortaya çıkış nedenleri konusunda genel bir kabul yoktur. Fakat Tevfika İkiz’in (2006, s. 14) ifadesiyle nevroz iç ruhsal çatışmalara verilen yanıtlardan bir tanesidir ve bir taraftan bu çatışma sonucunda ortaya çeşitli semptomlar çıkarken diğer taraftan da çatışmaya yapılan yatırımlardan ötürü ruhsal dünyadaki diğer yatırımların fakirleşmesi söz konusu olur. Nevrozdaki bu çatışma, Freud kuramının da önemli meselesidir. Nitekim Freud’a göre nevroz ve onun tedavisi, psikanalizin temelini oluşturur. Freud’un nevroz tanımının merkezinde biyolojik etkenler vardır ve buradan hareketle nevrozu da cinsellik üzerinden açıklarken libidonun çeşitli nedenlerle baskılanmasının nevrozları doğurduğunu belirtir (Freud, 2019).

² Demir, F. (2022). *Buket Uzuner’in Kumral Ada Mavi Tuna, Balık İzlerinin Sesi, İki Yeşil Susamuru, Uzun Beyaz Bulut Gelibolu Adlı Romanlarının Ekofeminizm Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü; Davudova, G. (2022). *Buket Uzuner’in Romanlarının Feminist Edebiyat Eleştirisi Bağlamında İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Uğurlu, S. (2020). *Buket Uzuner’in Hikâye ve Romanlarının Ekoeleştirici Bağlamında İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırşehir: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Freud sonrası ekolün önemli isimlerinden Karen Horney,³ nevrozların açıklanmasında Freud'a karşı yeni yorumlar getirir. "İnsan davranışlarının içgüdü denilen fizyolojik olaylardan kaynaklandığı yönündeki Freudcu görüşe karşı çıkmış olan Horney, bozuk davranışların aile içi ilişkilerdeki aksaklıklar sonucu ortaya çıktığını ve ayrıca, sosyokültürel etmenlerin de bu öğrenme sürecini önemli oranda etkilediği görüşünü savunmuştur" (Geçtan, 1998, s. 237). Horney'a göre kişiliğin biçimlenmesinde sosyal ve kültürel koşullar hayli önemlidir. Horney, bu konudaki görüşlerini dile getirirken kültürel etkenlerin ve kişilik üzerindeki etkisinin yapısı ve boyutları konusundaki bilgilerin Freud'un psikolojik sistemini geliştirdiği dönemde bulunmadığını vurgular ve bir iç güdü teorisyeni olarak yöneliminin kültürel etkenleri gereğince değerlendirmeye engel olduğunu belirtir (Horney, 1994, s. 124). Ona göre nevrozları yaratan toplumsal yapının koşullarıdır.

Karen Horney, kendi kuramını açıklarken Freud'un erkek egemen yaklaşımını da hem gündeme getirir hem de tartışır. Ona göre toplumsal yapının koşullarını göremeyen Freud, çevresel etkenlere çok az ağırlık vermiş ve bu etkileri, bireyin rastlantıya bağlı kaderi olarak değerlendirmiştir. Bunu bir örnekle açıklamaya girişen Horney, Freud'un ailede erkek çocuğun kız çocuğa tercih edilmesini rastlantısal olarak değerlendirdiğini söyler. Oysa erkek çocuk tercihi ataerkil toplumun yapısından kaynaklanır. Böyle bir durumda kız çocuğunun kendini aşağılık veya daha az arzu edilir hissetmesi, içsel çatışmalarını tetikleyen birçok etkenden yalnızca birisidir. Freud'un erkek kardeşin tercih edilmesini rastlantı olarak değerlendirmesi, onun kızı etkileyen etkenlerin toplamını görmediğini gösterir (Horney, 1994, s. 125-126). O hâlde, özellikle çocukluk deneyimlerinin belirleyicisi, Freud'un bahsettiği gibi rastlantısal değil, kültürel koşullardır. Bu noktada, Karen Horney'ın özellikle çocuklukta deneyimlere eğildiğini ve kuramını bunun üzerine inşa ettiği söylenebilir.

Horney'a göre kişiliğin gelişiminde belirleyici olan çocuk ve ebeveyn arasındaki sosyal ilişkidir. Bu ilişki, daha sonraki yıllarda çocuğun çevresiyle kuracağı iletişimin temelini oluşturur. Horney'a göre çocuklar, ailelerinden yeterli sevgi görmezlerse temel düşmanlık yaşarlar. Bu düşmanlığı oluşturan birçok etken vardır. Bunlara

³ Karen Horney'ın yaşamöyküsü, kuramının oluşmasında hayli etkili olmuştur. İyi bir çocukluk geçirmeyen Horney, çocuklukta deneyimlere de önem vermiştir. Hayatıyla ilgili genel bir bilgilendirme için bkz. Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E. E. (2021). Karen Horney: Nevrozlar ve İnsan Gelişimi. *Kişilik Kuramları*. İstanbul: Pegem Akademi, s. 88-89.

örnek olarak çocuk üzerinde egemenlik kurmak, onu dışlamak, aşırı korumak, yalnız bırakmak, cesaretlendirme ve sıcaklık eksikliği, ebeveyn tutarsızlığı gibi çocukluk döneminde önemli olan pek çok şey sayılabilir. Bu sayılanların tümü, kişiliğin gelişimi için önemlidir. Bahsi geçen temel düşmanlık, daha sonra temel kaygıya⁴ dönüşür ki Horney'a göre nevrozlar bu kaygıdan oluşur. Birey, bu düşmanlık ve kaygılarla baş edebilmek için insanlara yönelme, insanlara karşı olma ve insanlardan uzaklaşma olmak üzere üç eğilim gösterir.

Çocuklar bu temel kaygılardan korunmak için üç farklı yol izlerler. Bunların başında sevgi ve yakınlığı güvence altına alma gelir ki bu noktada çocuk, kendini güvenceye almak adına başkalarının her istediğini yapar. Bir nevi boyun eğer çünkü ancak bu şekilde kaybetme korkusunu yener veya ancak bu şekilde kendini güvende hisseder. Bunu takip eden ikinci yol ise gücü elinde tutmaktır. Burada ise güçlü olana zarar verilmez anlayışı vardır. Son aşama da geri çekilmedir. Burada ise çocuk kendini koruma altına almak için herkesten uzaklaşır. Kimseye yakın olmaz. Horney'in bu yolları bir nevi savunma mekanizmaları görevini üstlenir. Bunları sürekli hâle getirmek kişiliğe zarar verir.

Horney'in kuramındaki bir diğer aşama veya kavram ise nevrotik ihtiyaçlardır. Bunları on başlıkta toplar.⁵ Engin Geçtan'ın (1991, s. 255) ifade ettiği üzere bu on ihtiyaç, içsel çatışmaların kaynağıdır ve nevrotik kişinin sevgiye olan ihtiyacı hiçbir zaman doyurulamaz çünkü sürekli bulduğunun fazlasını ister. Bu madde sayılan hemen her şey aslında normal bir insan için de geçerlidir. Nevrotik kişiliğe dönüşmesinde kırılma noktası tümüyle ısrar ve aşırılık kaynaklıdır. Kaldı ki bu durum da bireyde ayrı bir kişiliği doğurur.

Karen Horney (2022, s. 30-31), kendisiyle böylesi bir yabancılaşan bireyin içsel çatışmalar yaşayacağını belirtir ve içsel koşullar değişmezse sıraladığı ihtiyaçlardan vazgeçen bireyin hayal gücüyle hepsini tek seferde karşılar durumda olduğunu söyler. Bu noktada kişi, yavaş yavaş ve bilinçdışı bir biçimde, kafasında kurduğu ideal imgesini yaratır. Gerçek benliğini yitiren kişi, zamanla kendisini ideal,

⁴ Otto Rank'ın çocukların önce bir kahraman olarak kabul ettiği ailelerine karşı daha sonra hüsrana uğraması sonucu geliştirdiği mutsuzluk duygusunu temel alan "aile romansı" kavramı, bu noktada oldukça önemlidir. Oğuz Cebeci (2004, s. 239) de Horney'in görüşlerinin Otto Rank'ın kuramıyla tamamlayıcı özellikte olduğuna dikkat çeker.

⁵ Bu on maddeyi teker teker sıralayıp açıklayarak tekrara düşmek yerine maddelerin açıklandığı kaynaklar vermekle yetinilmiştir. Bu çalışmada görülen maddeler ise ayrıca bir başlık altında izah edilecektir. Söz konusu maddeler için bkz. Horney, K. (1991). *Kendi Kendine Psikanaliz*. Ankara: Öteki Yayınları, s. 45-49; Geçtan, E. (1998). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi, s. 254-255; Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E. E. (2021). Karen Horney: Nevrozlar ve İnsan Gelişimi. *Kişilik Kuramları*. İstanbul: Pegem Akademi, s. 93-94.

bütünleşmiş imgesiyle özdeşleştirebilir. Böyle olduğunda imge gizliden gizliye beslediği görüntüsel bir imge olarak kalmaz ve artık farkına varmaksızın bu imgenin kendisi olur. Böylece ideal imge, ideal benlik olur. Horney'a göre bunun nedeni imgenin cazipliği değil, imgenin kişiyi cendereye sokan bütün ihtiyaçlarını karşılamaıdır. Ona göre değişim, kişinin özündedir ve bu, son derece ilginç, insana özgü bir süreçtir. Horney'ın görkem arayışı adını verdiği bu süreç ise bir "gurur sistemi" doğurur.

"Nevrotik insan mükemmellik yönünde dinmek bilmeyen çabalarına ve ulaştığına inandığı kusursuzluğuna rağmen en çok ihtiyaç duyduğu şeyi, öz-güven ve öz-saygıyı elde edemez" (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2021, s. 101). İdealleştirdiği veya görkemleştirdiği benliği gerçekleştirmeye çalışan kişi, Horney'ın *zorlantı* adını verdiği davranışı sergiler. Kendi yarattığı ve inandığı ideal kimliğin başkaları tarafından da kabul edilmesi için yoğun bir çaba harcar. Buna rağmen başarılı olamazsa dayatmacı bir yaklaşım sergiler. İlâveten, kusursuz saydığı benliğine uygun düşmeyen bir davranışta bulunduğunu fark ederse kusurunu kesinlikle hoş görmez. Bu kişi, eleştiriye kapalıdır ve nevrotik gururunun incinmemesi için her türlü yola başvurur. Eğer bu gurur incinirse ya o ortamı terk eder ya da öç almaya çalışır. Bütün bunlara ek olarak da bu gurur sisteminin en önemli parçası kişinin kendine duyduğu nefrettir. Daha doğrusu, kendi gerçekliğidir. Nitekim gerçek kişiliği, ideal kimliğiyle çelişir ve bu bir tür bocalama doğurur. İmgeleminde kendisini olağanüstü gördüğünden gerçek benliğin yaptığı yanlışları yetersizlik belirtisi olarak yorumlar. Horney'a göre nevrotik gururun gelişmesi görkem arayışıyla başlayan sürecin mantıksal bir sonucu ve bu arayışın doruğudur (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2021, s. 103; Geçtan, 1998, s. 257-258). Bunları söylerken Horney'ın Sören Kierkegaard etkisinde olduğu hissedilir.

Bilindiği üzere Kierkegaard (2020), ünlü *Ölüme Götüren Hastalık* adlı eserinde özbenliğin yani gerçek benliğin ümitsizlik sonunda yitimini ölümcül bir hastalık olarak kabul eder. Horney (2022, s. 178) ise gerçek benlikten uzaklaşmayı, benliğin yitimini açıklarken onu izler ve "Kierkegaard'ın 'kişinin kendisi olmayı istememe umutsuzluğu' tümcesiyle bu kadar yakından uyuşması şaşırtıcıdır" der.

Öte yandan Horney'ın bütün bu davranışların hâlin içinde, yani yaşanan zaman içinde ele alınması gerektiğini söyler. Bilindiği üzere Freud'a göre bir yeniden yaratım yoktur ve davranışların temelinde geçmişin tekrarı vardır. Daha açık bir ifadeyle Freud; yetişkin yaşam davranışlarını, çocukluk dönemlerinde geliştirilen

tepkilerin yeniden yaşanması ve onların değişik biçimli anlatımları olarak açıklamış ve bundan ötürü davranışların tarihsel evrimleri içinde çözümlenmesi gereğine inanmıştır. Horney ise bunun tam tersini söyler. Ona göre bir davranışın, yaşanmakta olan zaman içinde ortaya çıkış biçimi anlam ve önem taşımaktadır. Dahası, çocukluk yaşantısı ile yetişkinlik arasında doğrudan ve yalın bir ilişki kurma imkânı sınırlıdır çünkü arada geçen sürede, kişinin yeni davranış örüntüleri geliştirmesine neden başka olaylar yaşanır (Geçtan, 1998, s. 238).

Bununla birlikte Horney'a göre ego da yalnızca nevrotik kişilerde görülür. Engin Geçtan (1998, s. 238), Horney'in egoya bakışını ifade ederken egonun nevrotik kişilerde gözlemlenen "kişilik işlevlerinin bölünmesi" olgusunun bölümlerinden birisi olduğunu kaydeder Dahası, egoyu anne-baba imgesinin bir kalıntısı ve kusursuzluğa karşı geliştirilen hayranlığın anlatımı olduğunu belirtir.

Horney, Freud'a oedipus kompleksinde de karşı çıkar. Horney (1994, s. 57-59), bu kompleksin varlığını kabul ederken onun oluşma nedeninin Freud'un bahsettiği gibi biyolojik olmadığını, aksine, çevresel faktörlere bağlı olduğunu söyler. Üstelik Horney'a göre bu kompleks Freud'un bahsettiği ölçüde evrensel de değildir. Ona göre bu kompleks nevrotik bir biçimde sevgi ihtiyacı duyan çocuklarda görülür. Bu düşünceler, kabaca, Karen Horney'in nevroz kuramının ana hatlarını oluşturmaktadır.⁶

Nilsu Baran'ın Temel Kaygısı Yalnızlık ve Sonuçları: "Her şey bir günde olmadı."

Karen Horney (1999, s. 32), kaygıyı nevrozun merkezi olarak görür ve onun temelde öznel bir etken içeren korku olduğunu söyler. Onun ifadesiyle kaygı, düşmanca olduğu düşünülen bir dünyada hissedilen yalnızlık ve çaresizlik duygularıdır. Yani Horney'a göre düşmanlık dürtüleri kaygıyı doğurur ancak bu düşmanlığı da en nihayetinde bir korku tetikler. Aslında Nilsu Baran'ın hikâyesi de böyledir. Romanı onun anlatımıyla okuruz; yani anlatıcı da odur. Henüz romanın başında, daha üçüncü cümlesinde, annesi bir ressamla evi terk eder; babası da bir iki özel eşyasıyla ertesi gün evden ayrılır. "Evde canlı olarak, erkek kardeşim Cem,

⁶ Horney, Freud'a olan itirazlarını ve buna karşılık getirdiği teklifleri, üstelik Adler ile kıyaslayarak, *Nevrozlar ve İnsan Gelişimi* adlı eserinin 15. bölümünde detaylıca anlatmıştır. Çalışmanın kapsamı gereğince kuramsal çerçeve burada son bulacak, konulara ilişkin açıklamalar metnin diğer bölümlerinde devam edecektir. Fakat söz konusu bölüm için bk. Horney, K. (2022). *Nevrozlar ve İnsan Gelişimi*, İstanbul: Sel Yayıncılık, s. 401-413.

kedimiz *Elvis ve saksılar dolusu bitki kaldı*" (Uzuner, 1999, s. 15)⁷ diyen Nilsu, sonrasında da "*ne çok saksımız varmış meğer...*" (15) der. Anlaşılan o ki, Nilsu daha önce hiç bu kadar saksıları olduğunu fark etmemiştir. Ev terk edilince kendine dönen Nilsu, "*ev âdeta boşladı*" (17) derken dikkatinin neden saksılara yöneldiğini de açıklamış gibi olur.

Nilsu'nun anlatımıyla kedileri Elvis'in bile iştahı kaçmıştır. Kardeşi Cem de içine kapanmıştır. Dahası, normalde sakin ve kontrollü olan anneannesi de sinirli ve sabırsız biri olmuştur. Kısacası, evde hiç kimse kendisini güvende hissetmez duruma gelmiştir ve Nilsu, bu değişiklikleri fark etmiştir. Bütün bunlara ek olarak iki hafta sonra kendisini arayan annesinin sesi oldukça neşeli gelince ve babası da bu duruma alışmaya başlayınca Nilsu'nun kaygıları doğar. Daha doğrusu, kaygıyı oluşturan temel düşmanlık burada başlar. "*Bugün de 'ailenin kutsallığına 'ya da 'kadın-erkek ' ilişkisine katı bakan bir insan değilim ama, ailesiz büyüyen çocukların mutlaka eksik bir duygusal yanları olduğunu çok iyi biliyorum*" (21) derken, yalnızlık kaygısına kapıldığı görülür. Üstelik bu konu üzerine düşünen Nilsu, öfkelenmeye de başlamıştır:

On dört-on beş yaşlarında bile olsanız aldatılmış, yaralanmış, aptal yerine konmuş gibi hissediyorsunuz kendinizi. Yani haksızlığa uğruyorsunuz. Anneniz mutlu, son yıllarda hiç görmediğiniz denli neşeli ve canlı görünüyor. Babanıza bakıyorsunuz; biraz şaşkın, biraz uyuşmuş, ama kendi deyimiyle 'artık bir karar verebilmekten ötürü kafası dinç' bir adam oluvermiş. Mutsuz ve huzursuz olan bir tek sizsiniz (21).

Bu noktadan sonra yargılamalar başlar. Nilsu'ya göre anne ve babası çocuk denecek yaşta evlenmişlerdir ve henüz büyümeden çocuk sahibi olmuşlardır. "*Bu yüzden yıllarımı onlara öfkelenerek, onlara çok bozularak geçirişimin yorgunluğunu taşıyorum üzerimde*" (39) derken öfkesini saklama ihtiyacı duymaz. Özellikle annesine yönelik şiddetli eleştirileri vardır. Onun danslı akşam yemekleri, hareketli ve gösterişli sosyal yaşam beklentilerine kapıldığını düşünürken babasının da iş tutkusunu gündeme getirir. Ancak bunu şimdi yapar. Yani, annesinin bu arzuları ve babasının iş tutkusu çok eskiden beri vardır ama o, bunu şimdi mesele yapar. Nitekim, "*bana o yıllarda masum gelen*" (22) ifadesinde, aslında bugünün

⁷ Bundan sonra eserden yapılacak alıntılarda yalnızca sayfa numarası verilecektir. Eserin kullanıldığı baskı için bkz. Uzuner, B. (1999). *İki Yeşil Susamuru*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

sonuçlarının sebeplerini aradığını ve yargılamaların başladığını söylemek mümkündür.

Burada önemli olan bir husus var ki o da Nilsu'nun annesine karşı daha sert bir tavır takınırken babasına karşı daha "yapıcı" olmasıdır. Nilsu Baran, yalnızlıktan ve terk edilmekten korkan bir yapıya sahiptir. Bundan sonraki bölümlerde sergilediği bütün davranışlarının altında güvende olma, yani emniyet duygusu vardır. Bu nedenle soğuk ve mesafeli olmasına karşın anneannesini sever. Çünkü onun için anneanesi, "*güvenilir ve dayanıklıdır*" (33). Nilsu ondan bahsederken daha fazlasını söyler: "*[O]nun varlığı, Cem'le beni çok gereksindiğimiz hâlâ bir evimiz olduğu' düşüncesinin sağlıklı ve güvenli kanatları altına almıştı*" (33-34).

Görüldüğü üzere, Nilsu'nun gereksindiği şey bir aile ortamı ve buna bağlı olarak da güvende olma hissidir. Onun hayatına bu duyguyu sarsan, onda yalnız kalma korkusu uyandıran bir kahraman daha girince Nilsu'nun hikâyesi çok daha nevrotik bir boyut kazanır. Nilsu'nun yaşamı Selen'in hayatlarına girmesiyle birlikte sanki bir cehenneme dönüşmüştür. Onun ifadesiyle her şey bir günde olmadı, Nilsu'yu bu düşüncelere sevk eden olaylar yaşandı ve artık, kendince, bir rakibi vardır. Nihayetinde Nilsu, bu kaygıyla baş etmek için de muhtelif eğilimler göstermiştir.

Hayranlıkla Düşmanlık Arasında: Nilsu Baran'ın Nevrotik İhtiyaç ve Eğilimleri

Karen Horney, kişiliği muhtelif yapılara, daha doğrusu evrelere ayırmak yerine nevrozlarla açıklamayı yeğler. Horney, he ne kadar bastırma ve bilinçdışı işleyiş gibi konularda Freud'un fikirlerine katılsa da kişiliğin gelişmesinde sosyal ilişkileri temele koyar. Bu nedenle onun kuramında evre yerine sosyal ilişki yer alır.

Banu Yazgan İnanç ve Esef Ercüment Yerlikaya'nın (2021, s. 95) da ifade ettikleri gibi temel kaygıyla mücadele etmek için kullanılan dört temel yol olduğunu belirten Horney, daha sonra ise spesifik olan on nevrotik ihtiyacı tanımlar ve bu konudaki görüşleri evrimleşip geliştikçe tanımladığı bu on nevrotik ihtiyacın üç genel kategori altında sınıflandırılabilceğini belirtmiştir.

Nilsu Baran'ın yalnızlık kaygısından doğan nevrotik ihtiyaçlar arasında en dikkat çeken, hiç şüphesiz, başkalarına karşı güç kazanmak için duyulan *nevrotik güç ihtiyacı*dır. Horney (1991, s. 46), bu ihtiyacın kaynaklanma nedenleri arasında, birçok şeyle birlikte, denetim dışı durumlar korkusunu ve çaresizlik korkusunu sayar. Nilsu'nun nevrotik güç ihtiyacı da buradan doğmuştur. Yalnız kalma korkusu,

güvensizlik duygusu onda farklı eğilimlerin doğmasına neden olmuştur. Annesi tarafından terk edilen Nilsu'nun anneannesi de ölünce geriye yalnızca babası, kardeşi ve Elvis kalmıştır. Bu durumda babasını kaybetmek onda ciddi bir endişe yaratmıştır. Bu nedenle babasının yeni bir ilişkiye başlaması da onun bu güven duygusunu sarsmıştır. Bunu ilk öğrendiğinde verdiği tepki hayli önemlidir:

Demek babam birini bulmuştu!

Babam 'birini 'bulmuştu!

Babam 'birini'...

Babam...

Baba!.. (37).

Nilsu, başlarda her ne kadar karşı olsa da daha sonra Selen'e karşı bir sempati duymaya başlar. Fakat nevrotik güç ihtiyacı onun gerçek duygularını yansıtmamasına engel olur:

Ona sarılmak istediğimi sanıyordum. Ama bunun yerine en sert sesimle; "Bu görüşünüze katılmıyorum, dokunmadan da sevmek olasıdır," dediğimi duyarak, irkildim. Hâlbuki bunu demek istemiyordum! Söylediklerimiz, düşündüklerimizin zıttı olduğunda, konuşan yalnızca yüreğimiz değil midir? Oysa Selen, daha ilk karşılaşmamızda yüreğimi görmüştü. Ürkekçe elini uzattı (57).

Selen'in iyi niyetli ve gayet yapıcı tutumlarına rağmen Nilsu'yu istemediği şekilde davranmaya iten şey onun üzerinde hâkimiyet kurma arzusudur. Burada niyet, mekânın, yani babanın asıl sahibinin kim olduğunu göstermektedir. Bunu yaparken babasını kırmış olduğunu fark eden Nilsu, "*Selen'e karşı kontrol edemediğim öfkem ve kıskançlığım da beni çok üzmüştü*" (58) diyerek bu noktaya değinirken yaşattığı olaydan dolayı babasını üzdüğü için de mağlubiyeti kabullenir: "*onun karşısında yenilmiştim işte*" (58). Yine de bütün bunlar Nilsu'nun hâkimiyet güdüsünü, en azından bir süre, dindirmez. Selen, ona karşı gerçekten duyarlı bir şekilde davranırken Nilsu, iyi niyeti göremeyecek kadar öfkeli: "*O sıralar Selen'in nasıl ince ve duyarlı bir kadın olduğunun ayrımında değildim henüz. Bana her el verişinde, canını yakarak iteleyişimle onu nasıl incittiğimi düşünmüyordum bile*" (79).

Açıkça görüldüğü üzere Nilsu, kendi yerini ona vermemek için bilinçli bir biçimde güç kullanmış ve karşısındakine hem duygusal hem de fiziksel zararlar vermektен çekinmemiştir. Nevrotik bireylerde görülen başkaları üzerinde güç kurma ve onları kontrol etme arzusunun bir örneğinin görüldüğü bu noktada, baskın olan

duygu, esasen, öfke değil korkudur. Nitekim, Nilsu'yu bu şekilde davranmaya iten şey yerini bir başkasına kaptırmaktır. Bu noktada, rakibin Selen olması önemli değildir; onun yerine başka bir kişi olsaydı veya olursa Nilsu yine aynı davranışları gösterecektir. Onun bu yaptığı eylem, bir güç arayışıdır.

Horney'ın (1999, s. 132) ifadesiyle güç arayışı her şeyden önce, kaygı içindeki temel öğelerden birisi olan çaresizliğe karşı bir koruma olarak iş görür. Nevrotik bir birey olan Nilsu, kendi içinde yarattığı bu çaresizlik veya zayıflık görünümüne karşı öylesine tiksinti duyar ki Selen'in herhangi bir yardımından, yol göstericiliğinden, bilimum iyimser tutumlarından kaçınır. Bu durumda, Nilsu'nun bu nevrotik ihtiyaçlarla başa çıktığı temel eğilimini insanlara karşı olma olarak yorumlamak olasıdır. Bu nedenle Selen ona elini verdiğinde, yani onun tarafına geçmek istediğinde ve onu anlamak istediğinde karşı koymuş ve canını yakmak istemiştir. Ama bütün bu eylemlerin nedeni güven kaygısıdır ve Nilsu, bunu yendikten ettikten sonra Selen'e karşı gayet ılımlı yaklaşır.

Romanın ilerleyen bölümlerinde kendi karakterini bulan ve bütün nevrozlarından arınan Nilsu, Selen'e karşı sergilemiş olduğu davranışlardan pişmanlık duyar. Ancak bu, epey sonra olur çünkü önce, onun bir rakip olmadığını ayımsaması gerekir. Daha önce de ifade edildiği üzere bu herkese karşı olma durumu normal bireylerde de görülebilir. Fakat davranışın artması ve merkezinde makul bir sebebin bulunmayışı, başka bir deyişle, kişinin kontrolü kaybetmesi ve salt rekabet duygusuna kapılması, bireyi nevrotik yapar. Nilsu'nun durumu budur. O, iki yeşil susamurundan birini boyayana kadar, yani iyileşene kadar nevrozlarla boğuşan bir kişidir. Onun bu durumunu açıklarken babasıyla olan ilişkisine de gerekir. Daha doğrusu, Nilsu'nun gözünden babasına bakmak ve babasının etrafındaki kadınlara odaklanmak gerekir. Nitekim bu, Nilsu'nun nevrozlarla mücadele ettiği dönemleri bir safha daha ileride anlaşılır kılacaktır.

Nilsu, Babası ve Diğer Kadınlar: "Babamın en çok sevdiği kadın benim olmalıydım"

Freud, gelişim kuramı çerçevesinde çocuğun 3-5 yaş arasını kapsadığını ifade ettiği fallik dönemde iki tür kompleks yaşadığını söyler. Freud'a göre erkek çocuğun ilk cinsel dürtüsü annesine yönelik olurken kız çocuğununki de babasına yöneliktir. Bu kompleks; id, ego ve süper-ego arasında yaşanan ilk karmaşadır ve bütün hayatı etkiler. Freud; erkek çocuğun yaşadığı komplekse Oidipus, kız çocuğununkine de

Elektra adını verir. K. Horney ise Freud'un bu komplekslerini tümüyle reddetmez ancak ona yeni açılımlar getirir. Bilindiği üzere Freud, kuramını açıklarken bunun biyolojik nedenlerden kaynaklandığını ifade eder ve bu davranışı evrensel olarak görür. Buna karşılık Horney (1994, s. 61-63) ise böyle bir davranışın olduğunu ama bunun evrensel olmadığını çünkü bu kompleksin nedeninin çevresel faktörler olduğunu söyler. "Ona göre oidipus kompleksi yalnızca bazı insanlarda gözlenen ve nevrotik sevgi ihtiyacının özel bir ifade biçimidir" (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2021, s. 107). Oysa Freud, aşağı yukarı her çocuğun bu dönemden geçtiğini ve bu kompleksleri sergilediğini ifade eder.

Daha evvel de ifade edildiği gibi Uzuner'in romanının başkışisi Nilsu Baran, özellikle annesine karşı büyük bir öfke besler, bir nevi, onunla rekabet eder. Buna karşılık babasına karşı daha ılımlıdır ve onu kimseyle paylaşmak istemez. Sevilay Altıkulaçoğlu (2005, s. 43) Freud merkezli tahlilinde romanın ana temasının elektra kompleksi olduğunu ifade eder. Nitekim romanın merkezinde Nilsu vardır ve Nilsu'nun tüm yaşamını etkileyen de babasına olan düşkünlüğüdür. Eğer, Freud merkezli bir okuma yapılırsa bu ifadelerin haklılık payı vardır. Fakat Horney'in konuya getirdiği "kültür" yorumu, Nilsu'nun davranışlarını açıklamada daha işlevseldir.

Nilsu, Altıkulaçoğlu'nun (2005, s. 29) da belirttiği gibi, daima yaşından büyük erkeklerle birlikte olur. O, bir ilişkiye başlarken, yaşı babasının yaşına yakın olan erkekleri tercih eder. "[E]ğer kızı olmasaydım babamı bir erkek olarak beğenir, onunla ilgilenirdim" (38) diyen Nilsu'nun ilk cinsel deneyimi yaşadığı erkek de kendisinden on yedi yaş büyük olan, okuduğu kolejde öğretmenlik yapan Mike'tır. Bu ilişki, Nilsu'ya babasıyla Selen'in ilişkisini hatırlatır çünkü onu kıskanır. Hakikaten de "Babamı bütün yaşamı boyunca yalnızca iki kadına mahkûm etmiştim: anneme ve bana!" (37) diyen Nilsu, babasına karşılık annesini kıskanmaz: "Çünkü anneler, babalarına âşık kız çocuklarının en büyük rakipleri de olsalar, sonuçta tehlikesizdirler. Ama 'birisi' bilinmeyendir ve çok tehlikelidir" (40).

Görüldüğü üzere Nilsu'da Selen'e karşı büyük bir düşmanlık varken annesine karşı daha ölçülü bir rekabet söz konusudur. Karen Horney'a (1994, s. 60) göre çocukta birçok nedene bağlı olarak düşmanlık uyanabilir. Çocuğa karşı saygısızlık, makul olmayan aşırı istekler, haksızlık, eleştirinin bastırılması, yasaklar ve güvenilmezlik gibi durumlar düşmanlık duygusunu doğurabilir. Dolayısıyla çocuğun

büyüdüğü şartlar, yani kültürel çevresi, çocukta bir güvensizlik hissiyatı oluşturduğunda, yani tehlikede olduğuna inandırdığı anda çocukta mutlaka kaygı yaratacaktır. Horney'a göre bu kaygıyı dindirmenin yolu ebeveynlerden birisine tutunmaktır ve çocuk, karşılığında onu rahatlatan bir sevecenlik alma şansı varsa bunu yapacaktır.

Horney için kesin kaygıdan kaynaklanan bu bir başkasına tutunma çabası, çoğunlukla sevgi sanılırsa da, en temelde, güven kaygısıdır. Nilsu'nun babasına olan ilgisinin temelinde yatan da bu "güven" kaygısıdır. Bu nedenle de bilinmez olarak nitelediği Selen için "*babamı gözden yitirme tehlikesi yarattı*" (41) demiştir. Çünkü zaten annesi tarafından terk edilen bir çocuk olarak Selen'in onu benimseyip benimsemeyeceği belirsizdir. Onu "bilinmez" olarak tanımlamasının nedeni de budur. Nilsu, yaşadığı yalnızlıktan doğan güven kaygısıyla babasına yakınlaşmış, onu bir sığınak olarak görmüştür. Üstelik bu, kişiliğini bulana kadar değişmez.

Nilsu, Selen'i iyice tanıyıp zararsız olduğuna kanaat getirince ona kızmaktan vazgeçer. Çünkü artık onu bir rakip olarak görmez. Buna karşılık babasına hâlâ kızamaz. Başlarda çok kızdığı Selen'i eve geri dönen annesine karşı savunmaya bile geçer:

Babam Selen'i sevdiği halde, annemle, o odada... Olabilir mi bu? Selen onu evde beklerken, o burada, annemle... Benim ince, duyarlı ve sevecen babam?... Benim çok özel, sevgili babam. Babam, Selen'i annemle aldatmış mıydı? Bu kadar kolayca, çabucak ve benim önümde. Benim babam...

Arkasından koşup, göğsünü yumruklamak ve bunu Selen'e nasıl yapabildiğini sormak istedim. Çok istedim. Babama hesap sormak istedim... Ama onun yerine odama gidip yatağıma attım kendimi. Zehir zehir ağladım (109).

Nilsu "ince, duyarlı ve sevecen" babasını Selen ile paylaşırken, bu defa, annesiyle paylaşmaz. Çünkü Selen artık annesinden daha güvenlidir ve ona göre, aslında yaşadığı kaygının sebebi de annesinin umursamazlığıdır. Buna karşılık babasına hâlâ karşı gelemez çünkü hâlâ ona alternatif olabilecek güvenli bir yeri yoktur. Annesi yeniden gidebilir, babasının Selen ile olan ilişkisi bir anda bitebilir. Bu düşünceler, onun babasına olan "anlık" öfkesini göstermesine engel olmuştur. Çünkü babası hem güveni hem de gücü temsil eder.

Bu noktada, Horney'ın itiraz ettiği bir başka meseleye, penis özentisi kavramına da değinmekte fayda var. Banu Yazgan İnanç ve E. Ercüment Yerlikaya (2021, s. 107-108), Horney'ın biyolojik olarak kadın olmak üzere tasarlanmış bir organizmanın psikolojik olarak erkek olmaya özendiği iddiasını kabul edilebilir görmediğini belirtirler ve bu noktada Horney'ı Adler'e daha yakın kabul ederler. Buna göre Horney, Adler'in birçok kadının erkeksi protesto tutumuna sahip oldukları görüşünü benimsemiştir. Bu tutumun altında yatan patolojik inanç, erkeklerin kadınlara üstün olduğu inancıdır.

Yalnızlık korkusuyla daima güvenlik kaygısı duyan Nilsu, sünnet olan erkeklerin bu yüzden "armağan" aldıklarını söyledikten sonra "*en önemlisi ayakta işeyebiliyorlardı*" (45) demiştir. Ona göre erkeklere en çok özendiği konu da budur. Oysa "*gecele bile yalnız başlarına sokağa çıkabiliyorlardı*" (45) diyerek asıl özendiği ve elde etmek istediği şeyi belli etmiştir. Nitekim, Selen'in o ana dek hiç bilmediği bir kadın tipiyle dünyasını alt üst ettiğini söyleyen Nilsu, daha sonra giderek ona dönüşür. Bu noktada Nilsu'nun asıl istediği şeyin güç olduğu anlaşılır. Nitekim o, güçlü bir kadın profiliyle ilk defa karşılaşmıştır. Bundan sonra ayakta işlemeyi değil, bağımsız ve güçlü olmayı arzulayan Nilsu, her ne kadar kafa yapıları uyumuş olsa da Teoman'ı da bu nedenle bırakmıştır.

Özetle, Nilsu'nun babasına olan ilgisinin temel nedeni yalnızlık kaygısıdır. Bu kaygı onu babasına daha yakın olmaya itmiştir. Ancak hem bu ilgi hem de ilgiye ilişkin kendine tanımladığı rakibi sabit değildir. Nilsu, başta annesini güvenli olarak görse de sonrasında Selen'in bir rakip olmadığını anlar ve ona anlayışla yaklaşır. Teoman ile tanışınca da babasından kopar. Hatta, "birine" bağlı olma fikri onu rahatsız ettiği için Teoman'ı da terk eder çünkü o ne erkek egemen bir hayatı ne de kaygı dolu dünyayı arzu eder; Nilsu'nun özgüveni, bir anlamda, artık yerine gelmiştir.

Bu, Nilsu'nun geçirdiği dönüşümün hikâyesidir. Bu dönüşüm, Nilsu için epey sancılı ve biraz da problematik olsa da gerçekleşmiştir. Nitekim onun içsel potansiyeli ve yeteneği, ona kendini gerçekleştirmesinde önemli bir kaynak olmuştur. Nilsu, gelişimini engelleyen unsurları ortadan kaldırınca gerçek benliğini bulmuştur.

Nilsu'nun İdealleştirdiği Benlik İmgesi ve Görkem Arayışı

K. Horney'ın (2022, s. 21), insan gelişiminin özel bir biçimi olarak gördüğü nevrotik süreç, kişiyi içsel strese maruz bıraktığı için kişiyi gerçek benliğine yabancılaştırır. Engin Geçtan'ın (1998, s. 256) da ifade ettiği gibi nevrotik süreç

insanı saldırgan, boyun eğen ya da kendine dönük tiplerden biri olmaya zorlar. Böyle bir durum da kişilikte köklü değişiklikler yapılmasını, belirli bir yaşam biçiminin geliştirilmesini, bir dizi ihtiyaçların ve duyarlıkların edinilmesini gerektirir. Bu noktada bireyin isteklerinin bir önemi kalmaz ve amaç, kendini koruyabilmektir.

Normal insan, diğer insanlarla iletişim kurarken potansiyelini, ihtiyaçlarını ve zaaflarını rasyonel bir biçimde dikkate alır. Böyle bir iletişim biçimine sahip kişi, gerçek kimliğe sahiptir. Horney'a (2022, s. 25) göre bu, kişinin toplumsal ve bireysel doğasının potansiyeliyle uyumlu, özgür, sağlıklı gelişimidir. Bununla birlikte her insanın sahip olmak istediği, elde etmek istediği birtakım özellikler, durumlar vardır. Bunlar gerçekleşirse gerçek kimliğin bir parçası olur ve zaten normal, sağlıklı bir birey için bu hayal ve gerçek birbirine yakındır. Yani kişi, elde edebileceği şeyi ister; en azından mümkün olanı zorlar.

Buna karşılık nevrotik bireyler, hayal güçlerini kullanarak, ideal bir benlik yaratırlar ve bunda ısrarcı olurlar. Horney'a göre (2022, s. 26-27) yoğun bir güvensizlik ve belirsiz bir endişe hâlinde olan birey, kendisine düşmanmış gibi algıladığı dünyada yalnız ve hatta çaresiz olduğunu düşündüğünde yaşadığı temel kaygı sonucunda çevresindeki en güçlü kişiye bağımlı kalabilir, isyan etmeyi ve uğraşmayı deneyebilir, başkalarını içsel yaşantıdan soyutlamayı ve duygusal olarak onlardan uzaklaşıp içine kapanmayı deneyebilir. "Kişinin gerçek yaşamda idealleştirilmiş imgesine ulaşmaya çalışması olarak tanımlanabilecek olan görkem arayışının üç ögesi vardır" (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2021, s. 100). Bunlar mükemmel olma çabası olarak kusursuzluk ihtiyacı, başarı ve üstünlük ihtiyacının sonucu olan nevrotik hırs ve başkalarını ezmek üzere kurulu olan kinci zafer ihtiyacıdır.

Bu bağlamda Nilsu'nun da idealleştirdiği kimlik çerçevesinde bir görkem arayışı içinde olduğu görülmektedir. Yukarıda bahsedilen üç madde içinde Nilsu'da baskın bir şekilde görülen nevrotik hırstır. Horney (2022, s. 33) bunu dış dünyayla ilgili başarıya ulaşma dürtüsü olarak tanımlar. Nilsu, romanın birçok yerinde Selen'den üstün olmaya gayret etmiştir. Ondandır daha zevkli, ondan daha güzel ve özellikle de ona karşı daha cesur olmak, Nilsu'nun en temel davranışlarından. Bu konuda başarıya ulaşmak için istemediği şekilde davranır. Selen'e karşı düşman olması için bir sebep yokken de onunla yarışır. Bir süre sonra aslında onun iyi olabileceğini düşünmeyi de bırakır ve yalnızca rekabet eder. Bu dürtüyü takip eden son öge ise kinci zaferdir. Horney'a göre (2022, s. 35) bu ise kişinin amacının başarısı yoluyla

ötekileri usanç verici durumlara sokmak ya da ötekilerin arasından sivrilerek iktidar sahibi olmaktır. Nilsu, “*bana her el verişinde, canını yakarak iteleyişimle onu nasıl incittiğimi düşünmüyordum bile*” (79) derken böyle bir kişiliğe sahiptir. Nilsu'nun burada amacı, onu güçsüz göstermek ve bunun üzerinden kendi gücünü inşa etmektir.

Öte yandan, Horney'a göre özün bu denli idealleştirilmesi ve nevrotik görkem arayışı, nevrotik gurur sistemini doğurur. Bu gurur sisteminin önemli bir parçası olan öz nefret, Uzuner'in romanı için de hayli önemlidir. Nevrotik kişi, çoğunlukla, gerçek dünya ve yarattığı ideal dünya arasında sıkışır. Bu sıkışma, bir kırılmayı doğurur. Horney'a (2022, s. 127) göre kendinden nefret etme, kişilikte ideal benliğin yaratılmasıyla başlayan bir yarılmayı görünür kılar. Bu, sürmekte olan bir savaşın göstergesidir. Horney'a göre bu, nevrotiğin en temel göstergesidir.

Nilsu, acımasızca davrandığı ama bir yanıyla da mükemmel olduğuna inandığı Selen'e karşı bu savaşı vermiştir. Ona sert davranmış, canını yakmış, onu küçük düşürmek istemiştir. Buna yeltendiği de olmuş, kendisi küçük düşmüştür. Burada, Selen'e karşı değil, babasına karşı utanç duymuştur. Selen'i o anda görmezden gelmiştir. Ancak onun mükemmel oluşu, Nilsu'yu şu sorgulamaya itmiştir:

Niçin bu denli mükemmeldi? Neden her şeye o sahipti -özellikle babama- ve ben on beş yaşında, zavallı, annesiyle babasının kendi keyifleri uğruna ortada bıraktığı, deneyimsiz, beceriksiz, zayıf kız çocuğuydum? (79).

Nilsu, kendini acımasızca aşağılamıştır. “Freud'dan bu yana psikiyatrik literatürde kendini suçlamalar, kendini küçültme, değersizlik duyguları, hiçbir şeyden keyif almama, kendine yönelik doğrudan yıkıcı davranışlar, mazoşist eğilimler olarak tarif edilmiştir” (Horney, 2022, s. 132). Nilsu, zaman zaman gerçek benliğine döner ve bu yaptıklarının mazoşistçe olduğunu fark eder: “*Onların elleri birbirinden kopuncaya dek sürecekti inadım, kıskançlığım ve mazoşistliğim*” (62). Bu noktada Nilsu'nun yaptığı şey yaratılan ideal kimlikle gerçekte asla olmayan bir savaşa girmektir. Nitekim, ideal kimlikten uzaklaşınca Selen'i kendine yakın görmüş ve onunla arkadaş olmuştur. Ona bu yolu açan şey ise kendine yönelik yaptığı acımasız eleştirilerdir. Bu eleştiriler, onu gerçek benliğine götürmüştür.

Sönük Bir Yaşama Sevinci: Teoman'ın Yaşamöyküsünde Nevrotik Hususlar

K. Horney (2022, s. 25), fırsat verildiğinde insanın kendine özgü insan olma potansiyelini geliştirmeye yatkın olduğunu vurgular ve ancak o zaman gerçek benliğin canlı kanlı güçlerini geliştireceğini söyler. Annesi "*Cahide Hanım'ın en canlı yaşama sevinci*" (49) olan Teoman'a öyle bir fırsat verilmemiştir. Betül Kaleli'nin de (2005, s. 145) ifade ettiği gibi Cahide Hanım evlilik için yaratılmış bir kadın değildir ve kitapları, okuma tutkusu, Nayyire Gömiç adlı bir yazarla mektuplaşması ve oğlu Teoman onu hayata bağlayan şeylerdir. Cahide Hanım bu üç hususu da edebiyat çatısı altında toplamaya çalışır ve tam da burada Teoman üzerindeki etkisi devreye girer. Cahide Hanım fazla tutucu, oğlu üzerinde baskı kuran bir kadındır. Nitekim "*lisede içinde kalan edebiyat tutkusunun öğretmenlik veya yazarlığa dönüşemeyişindeki düş kırıklığı ve eziklik duygusunu*" (26) Teoman üzerinden telafi etmeye çalışmıştır:

"Teo'nun farklı olduğunun, doğduğundan beri farkındayım. Taşkınlık ve çılgınlıklarında daima zekâ ve espri bulunması bunun bir belirtisidir. Oğlum ne yaparsa yapsın, özel ve orijinal birisi olacak, bu yüzden onu pek az kişi anlayabilecektir," derdi Cahide Hanım; ilk anlayanın kendi olduğunun gururuyla (29).

İşte bu süreç Teoman'ın temel düşmanlığını oluşturmuştur. Teoman, annesinin baskısıyla kendi kimliğini bir türlü bulamaz. Birçok işe atılır, hiçbirinde başarılı olamaz. İki evlilik yapar, ikisinde de mutlu olmaz. Yakın çevresi ondan bahsederken ütopyacı olduğundan ve hiçbir başarısı bulunmadığından söz ederler. Anlatıcının ifadesine göre Teoman bunların hiçbirine aldırılmaz ama Ablası Nergis bile ondan "*hep böyle ütöpik, hata sekter ve pasifize biriydin*" (30) diye bahseder. Nevrotik ihtiyaç bağlamında bakıldığında bu söylemlerinin onu yaşamı dar sınırlar içinde tutmaya ittiği söylenebilir. Teoman, esasen, birçok konuda kendisine güvenmez. Buna karşılık farklı olduğunu düşünür, bundan keyif alır: "*Dostlarının bile bakışlarında ona 'deli' ile 'zavallı' arasında yer alan bir tahtası eksik'e ayrılmış renkler bulunduğunu yadsımıyordu. Fakat bu onu rahatsız etmiyor, hatta bir ayrıcalık keyfi bile veriyordu*" (29).

Teoman'daki beğenilme eğilimi, Horney'ın bahsettiği nevrotik ihtiyaçlar arasında başkalarının hayranlığını kazanma olarak görülebilir. Onun eğilimini ise insanlardan uzaklaşma biçiminde yorumlamak mümkündür. Bütün bunlar, çocukluk ve gençlik dönemlerinde kendi kimliğini yaşayamayan bir bireyin, olgunluk

sürecinde yaşadığı sorunlardır. Horney'ın ifade ettiği kültürel çevre hususu, Nilsu'da olduğu gibi, onun için de geçerlidir.

Bununla birlikte o, ablasına aşkla bağlıdır. “Çünkü ablası zaten hayranlık duyulacak denli akıllı, güçlü ve zariftir” (30). Teoman, ablasında annesini bulduğu için ona hayranlık duyar. Horney (1994, s. 63) çocukluk ilişkilerinin bir bütün olarak kişilik yapısını büyük ölçüde etkilediğini ve bu durumda, sonraki yıllarda başkalarına yönelik tutumlar, çocukluk tutumlarının tekrarı olmadığını, temeli çocuklukta atılan kişilik yapısından kaynaklanan tutumlar olduğunu söyler. Teoman'ın ablasına aşkla bağlanması, annesine ulaşamayacak olmanın bilincinde gelişen ve en azından onun gibi görünen ve ona benzeyen bir başkasına olan bağlılıktır. Teoman için annesi ulaşılmaz bir değerdir. Ona hastalıklı bir biçimde bağlıyken babasına da içten içe nefret duyar. Ondan hiç söz etmez. Onunla bir mücadele hâlinindedir. Sevilay Altıkulaçoğlu (2005, s. 51) bu ilişkiyi Oidipus kompleksiyle açıklar. Freud merkezli bir okumada bunun doğru olduğu söylenebilir ancak Horney'ın ifadeleriyle Teoman'ın annesine bu denli bağlı olmasını annesinin onun üzerinde kurduğu tahakküm ile açıklamak da mümkündür.

Kendine dönük bir tip olan Teoman'ın idealize ettiği benlik de oldukça ürkütücüdür. Daha önce açıklaması yapılan görkem arayışının, Horney'ın (2022, s. 33) deyimiyle, en gözle görünür ve dışa dönük olanı nevrotik hırs, onun benliğinin en önemli yapısını teşkil eder. Nergis'in ifadesiyle okul temsillerinde rolünü beğenmediği için ya sahneyi terk eder ya da çıkıp kendi uydurduğu sonu oynar (31). Teoman bu eylemlerini şablonların dışına çıkmak olarak yorumlasa da özünde rekabet vardır. Horney (1988, s. 103), nevrotik insanın kusursuzluğa yönelik dinmek bilmeyen çabalarına ve ulaşılan kusursuzluğa duyulan olanca inanca rağmen nevrotik insanın en çok istediği şey olan özgüven ve saygıyı elde edemeyeceğinden söz eder. Teoman da olanca çabasına rağmen ne iyi bir yazar ne iyi bir eş ne de iyi bir oyuncu olabilmiştir. Üstelik her geçen gün özgüveni de kırılmaktadır. Bu süreç, Nilsu ile tanışınca biraz olsun farklılaşır.

Bu noktadan sonra Teoman, roman için bir norm karakterdir. Bilindiği üzere norm karakter, başkarakterden sonra ferdi planda en çok boyutlu olan ve en fazla derinliğe sahip olan kişidir (Stevick, 1988, s. 189). Bu bakımdan Teoman'ın çok boyutlu bir biçimde romanda yer aldığı ve Nilsu'dan sonra -Selen'le birlikte- en fazla öne çıkan isim olduğu söylenebilir. Üstelik Teoman'ı Nilsu'yu tamamlayan bir şahıs olarak da görmek gerekir. Nitekim, Nilsu onu tanıyınca kendi kişiliğini oturtur. Ayrıca

Teoman kendi kişiliğine kavuşmadan terk edilmiştir. Buna rağmen “psikolojik ve karakter bakımından büyük bir derinliğe sahip olması” (Çetişli, 2007, s. 68) sebebiyle onun yuvarlak kahraman olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim annesinin ölümünden sonra hayatına dönebilmiş ve farklı bir kadını hayatının merkezine alabilmiştir. Yani yaşanan gelişmelere göre şekil almış, biraz da olsa değişmiştir. Bütün bunlar onun nevrotik eğilimlerini düzeltmeye yetmemiştir.

Sonuç

Buket Uzuner'in *İki Yeşil Susamuru, Anneleri, Babaları, Sevgilileri ve Diğerleri* adlı romanı genç bir kadının kendisiyle hesaplaşmasını merkeze alan bir eserdir. Esere ilişkin birçok kuramsal çalışma yapılmıştır ve psikanalitik kuram da bunlardan birisidir. Freud merkezli yapılan okumada eserdeki kişilerin ruhsal çatışmaları açıklanmaya çalışılmışsa da Horney'a göre yapılacak okumanın daha farklı sonuçları vereceği ortadadır. Bu nedenle de eserin başkişisi Nilsu Baran, yaşadığı kaygılar nedeniyle çevresindeki insanları çeşitli şekillerde kategorize etmiş ve onlara da farklı biçimlerde yaklaşmıştır. Annesine suçlarken babasına merhametle yaklaşan Nilsu, babasının sevgilisini de kendisine rakip olarak görmüştür. Bu nedenle onunla, en azından kişiliği oturana dek, pek iyi anlaşmamıştır. Bu ise onu nevrotik bir birey olmaya itmiştir.

Karen Horney'in psikanalize getirdiği yeni düşünceler çerçevesinde bir hastalık olarak nevrozu merkeze alan bu çalışmada, daha önce Freud merkezli bir okuması yapılan esere farklı bir açıdan bakılmıştır. Buna göre Freud, nevrozu bireyin içsel çatışmalarından kaynaklanan psikopatoloji olarak görürken Horney daha çok temel kaygı üzerinden açıklar ve bu kaygının oluşmasını da kültürel sebepleri olduğunu söyler. Freud için cinsel içgüdülerin bastırılması olan nevroz, Horney için temel güvensizlik ve yetersizlik hissiyle başa çıkma hâlidir. Nitekim Horney'a göre insan davranışlarının merkezinde emniyet duygusu ve doyum vardır. İnsan, bunları sağlamak için kendinden ödün verir. Uzuner'in romanında da bunun örnekleri görülmüştür.

Nilsu Baran'ın babasına düşkün olmasının temel sebebi sağlıklı bir aile hayatına sahip olmamasıdır. Annesinin bir ressamla evi terk etmesi Nilsu'yu sarsmıştır. Böylece babasının da kendisini terk etme ihtimali üzerinde duran Nilsu, onu kimseyle paylaşmamıştır. Selen'e olan düşmanlığının altında yatan asıl sebep de budur. Bu noktada Horney'in kuramının gayet geçerli olduğu söylenebilir. Nitekim Nilsu'nun emniyet duygusunu karşılayamaması onu benliğini zedelemiştir.

Horney'in haklı olduğu bir diğer husus ise Oidipus kompleksiyle ilgili söylemleridir. Horney, çocukların ebeveynleriyle olan çatışmalarının Freud'un aksine cinsellikle değil, çocukların ebeveynleriyle olan ilişkilerindeki düşmanlık duygularıyla, yani çevreyle alakalı olduğunu savunur. Horney'a göre bu davranışlar her çocukta olmaz ve ancak temel düşmanlığı yaşayan çocuklar bu duyguya, daha doğrusu rekabete kapılır. Romanda ise Nilsu'nun babasına aşık bir kız olması, ona ulaşamayacağı için yaşından büyük erkeklerle, yani babasına benzeyen kişilerle birlikte olması onu Freud'un ifade ettiği "elektra kompleksine" yaklaştırır gibi görünür. Oysa bu tam anlamıyla doğru değildir çünkü Nilsu; babasını, annesiyle istemeyerek de olsa paylaşır ancak Selen'le paylaşmaz. Çünkü buradaki asıl sorun, az önce ifade edildiği gibi, emniyet duygusudur. Nilsu, kendi kişiliğini bulup Teoman'la sevgili olunca Selen'in rolüne bürünür. Onun kızı da Nilsu'yu kıskanır çünkü o da aynı endişeyi taşır. O hâlde, merkezinde endişe olmasaydı Nilsu babasını kıskanmazdı denebilir.

Çalışmada, Nilsu'nun görkem arayışı içinde yarattığı ideal kimliği ve gerçek kimliğinin uyumsuzluğundan doğan kırılmanın ona asıl benliğini bulma fırsatı verdiği görülmüştür. Buna karşılık annesi tarafından baskılanan ve bu nedenle asla gerçek tercihlerini yapamayan Teoman'ın aynı şansa sahip olmadığı anlaşılmıştır. Onun kişiliği de Nilsu'nun hastalıklı hâli gibidir. Kendine, merkezinde nevrotik hırsın olduğu, ideal bir kimlik yaratmıştır. Bu kimlikle girdiği hiçbir savaştan galip ayrılamamıştır. İki kez evlenip boşanan Teoman, kurduğu onca dernek ve oluşumla da bir başarıya erişemez. Nilsu'nun onu terk etmesi de belki de ona yapılan son darbe olmuştur. Nitekim yeni bir kayıp ondaki güvensizlik duygusunu perçinleyecektir.

Sonuç olarak, Buket Uzuner'in bu romanında insan ilişkilerinde çocukluk döneminde yaşanan temel kaygının ne denli belirleyici olduğu görülmüştür. Bu kaygıyla başa çıkmaya çalışan karakterler birçok defa kendilerinden ödün verdiği ve aslında hep güven arayışı içinde oldukları saptanmıştır. Yine de hatırlatmakta fayda var ki bu çalışma Horney'in görüşleri esas alınarak yapılmışsa da Freud merkezli tahlilleri inkâr etmez. Yalnızca esere, farklı bir açıdan bakma imkânı sunar.

Kaynakça

- Altıkulaçoğlu, S. (2005). *Buket Uzuner'in Romanlarının Psikanalitik Yöntemle İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cebeci, O. (2004). *Psikanalitik Edebiyat Kuramı*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Çetişli, İ. (2007). *Metin Tahlillerine Giriş I*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ecevit, Y. (2016). *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Freud, S. (2019). Nevrozlar, Psikoz ve Sapkınlık. (A. Beşiryan, Çev.). *Cogito*, 9, 13-20.
- Geçtan, E. (1998). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Horney, K. (2022). *Nevrozlar ve İnsan Gelişimi*. (E. Erbatur, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Horney, K. (1999). *Çağımızın Nevrotik Kişiliği*. (E. Erbatur, Çev.). Ankara: Öteki Yayınları.
- Horney, K. (1998). *Nevrozlar ve İnsan Gelişimi: Öz Gerçekleştirme Kavgası*. (S. Budak, Çev.). Ankara: Öteki Yayınları.
- Horney, K. (1994). *Psikanalizde Yeni Yollar*. (E. Erbatur, Çev.). Ankara: Öteki Yayınları.
- Horney, K. (1991). *Kendi Kendine Psikanaliz*. Çev. Emre Erbatur. Ankara: Öteki Yayınları.
- İkiz, T. (2006). Klasik Nevroz Kuramı ve Güncel Yaklaşımlar. *Psikanaliz Yazıları*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Kaleli, B. (2005). *Buket Uzuner'in Hikâye ve Romanları Üzerine Bir İnceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kierkegaard, S. (2020). *Ölüme Götüren Hastalık*. (N. Beier, Çev.). İstanbul: Alfa Kitap.
- Stevick, P. (1988). *Roman Teorisi*. (S. Kantarcıoğlu, Çev.). Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Uzuner, B. (1999). *İki Yeşil Susamuru, Anneleri, Babaları, Sevgilileri ve Diğerleri*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E. E. (2021). *Kişilik Kuramları*. Ankara: Pegem Akademi.

Summary

Buket Uzuner is one of the prominent authors in contemporary Turkish literature. Her novel *Two Green Otters* has been widely read and acclaimed since the day of its publication. The novel revolves around the life story, or more precisely, the developmental trajectory of a young woman named Nilsu Baran. Nilsu has experienced intense internal conflicts before finding her true self. As is known, neurosis is one of the responses to psychological conflicts. In this study, which focuses on neurosis as an illness within the framework of new ideas introduced by Karen Horney in psychoanalysis, an attempt is made to approach the work from a different perspective than the previously Freud-centric interpretations. The primary aim of the study is to uncover the reasons behind the neurotic attitudes of the two significant characters in Uzuner's novel. In doing so, another goal of the study is to open a discussion on the functionality of Horney's theories through the analysis of a fictional work.

As is well known, while Freud views neurosis as psychopathology stemming from an individual's internal conflicts, Horney explains it more in terms of basic anxiety and attributes the formation of this anxiety to cultural factors. For Freud, neurosis is the result of the repression of sexual instincts, whereas for Horney, it is a coping mechanism for a fundamental sense of insecurity and inadequacy. Indeed, according to Horney, at the core of human behaviors are the feelings of safety and satisfaction, and individuals may compromise themselves to secure these.

According to Horney, the disease that gives rise to internal conflicts is much more influenced by social and cultural conditions than is commonly believed. Emphasizing the impact of childhood problems on later behaviors, Horney asserts that children who do not receive sufficient attention and affection from their parents develop feelings of hostility first, and then succumb to basic anxieties. Horney states that individuals, in order to overcome these anxieties, exhibit three tendencies: moving toward people, moving against people, and moving away from people. Neurotic individuals, compared to normal individuals, tend to be excessively attached to one or more of these tendencies in a radical manner. This, in turn, reveals a self that Horney describes as a compulsion, which is an idealized self.

However, it can be said that Horney did not reject Freud's famous Oedipus and Electra complexes but rather offered new insights into them. In Freud's theory, these complexes are the first conflicts between the id, ego, and superego, affecting one's entire life. Moreover, according to Freud, almost every child goes through this stage. In contrast, Horney acknowledges the existence of such behavior but argues that it is not universal because the cause of these complexes lies in environmental factors. According to Horney, these complexes are observed only in some individuals and represent a specific form of neurotic need for love.

In this study, the theoretical framework primarily focuses on the Horneyan theory, and Buket Uzuner's novel is examined. The method employed in this process is a comparative reading experience. Initially, the theory in question is explained in outline, followed by an attempt to interpret the behaviors and developmental processes of the characters in the novel in light of these explanations.

In this context, the protagonist of the novel, Nilsu Baran, has experienced a profound sense of loneliness and abandonment due to the absence of a healthy family life. Nilsu is a young girl deeply attached to her father. The primary reason for Nilsu Baran's attachment to her father is the lack of a healthy family life. The departure of her mother with a painter has deeply affected Nilsu. Thus, fearing the possibility of her father also abandoning her, Nilsu has kept her relationship with him private. The underlying cause of her hostility towards Selen is also rooted in this fear. At this point, it can be said that Horney's theory is highly applicable. Indeed, Nilsu's inability to fulfill her sense of security has damaged her sense of self.

The fact that in the novel is in love with Nilsu's father and is involved with older men who resemble her father, whom she cannot reach, may seem to bring her close to what Freud expressed as the "Electra complex" due to unattainable desires. However, this is not entirely accurate because Nilsu reluctantly shares her father with her mother but does not share with Selen. The real issue here, as mentioned earlier, is the sense of security. When Nilsu finds her own identity and becomes romantically involved with Teoman, she assumes Selen's role. Selen's daughter also envies Nilsu because she harbors the same concern. Therefore, it can be said that if there were no anxiety at the center, Nilsu would not envy her father.

Teoman, on the other hand, has experienced similar conflicts as he is oppressed by his mother, preventing him from ever making authentic choices. His personality is akin to Nilsu's pathological state. He has crafted an ideal identity with a neurotic ambition at its core. However, he has never emerged victorious from any conflict he entered with this identity. Teoman, who has been married and divorced twice, also fails to achieve success with the numerous associations and initiatives he has established. Nilsu leaving him may have been the final blow dealt to him. Indeed, a new loss will further solidify his sense of insecurity.

In conclusion, it has been observed in Buket Uzuner's novel how the fundamental anxiety experienced during childhood plays a decisive role in human relationships. Characters attempting to cope with this anxiety are seen to compromise themselves many times, revealing that they are, in essence, always in search of trust. Nevertheless, it is worth noting that, while this study is based on Horney's views, it does not deny Freudian-centric analyses. It simply provides an opportunity to look at the work from a different perspective.